

Nekoč odpadki v grabah in gozdovih, danes v oceanih

Dan, ko bo človeštvo plačalo visok davek zaradi nasilnih dejanj do narave in okolja, ni več tako daleč, kot si morda mislimo. Ozračje se segreva, oceani in morja so polni plastike, naravni viri se nenasitno izčrpavajo, voda, zrak in tla se zastrupljajo. Mar se bomo šele takrat, ko ne bomo imeli dostopa do pitne vode (ker je ne bo ali bo kontaminirana), ko bo zemlja postala nerodovitna in ko nas bodo pestile suše, poplave in orkani, zavedli, kakšno razkošje nam bivanjsko okolje ponuja danes.

Eno izmed področij, s katerimi se ukvarjajo ekologi po vsem svetu, je ravnanje z odpadki. So stranski produkt industrializacije in potrošniško usmerjene družbe, hkrati pa tudi velika poslovna priložnost za posameznike in po drugi strani skrb vzbujajoč okoljski problem. Otroke že v vrtcu učijo, kako odpadke ločevati. Tudi zavest odraslih glede rokovanja z odpadki se je v minulih dveh ali treh desetletjih bistveno spremenila. Medtem ko so nekoč odpadki ležali po grabah, gramoznicah in gozdovih, je tega danes v našem okolju bistveno manj ali skoraj nič. Skozi leta so se uveljavili sistemi zbiranja in odvoza, obdelave, predelave in odlaganja. Čeprav naj bi tudi za odpadke veljal sistem sledljivosti (kot recimo pri pridelavi hrane), pa se sledi za njimi zelo hitro izgubijo.

Deklarativno je tako, da se ločeno zbrani komunalni odpadki (plastika, kovine, papir, les, biološki odpadki) predelajo in ponovno uporabijo. Ostali odpadki se predelajo, iz njih se izloči še uporabne snovi, ostanek tega ostanka pa odloži na odlagališčih. Vse naštetu uporabniki izvajalcu javne službe tudi plačajo. A v resnici sistem ne deluje čisto tako. Smetarska podjetja so v večini veliki trgovci, ki s smetmi trgujejo, jih vozijo sem in tja. Ne samo med državami, temveč tudi med celinami. Slovenija pri tem ni izjema. Hipotetično bi lahko plastenke, ki jo odložimo v posodo za odpadke na Ptuj, potovala tudi na skrajni vzhod (Kitajsko in bližnje države) ali v katerega izmed oceanov. Ni nujno, da je primer hipotetičen. Lahko je resničen. Zakaj, navajamo v nadaljevanju.

Foto: ČG

Predmeti za enkratno uporabo, ki najpogosteje ležijo ob obalah:

plastenke in pokrovčki, cigaretni ogorki, vatirane paličice za ušesa, embalaža in ovoji, robčki, tamponi, plastične vrečke, pribor, slamice, kozarci in pokrovi, baloni in balonske palčke, posode za hrano in embalaža za hitro prehrano.

V državo in iz nje letno milijon ton odpadkov

Iz Slovenije se je lani izvozilo dober milijon ton odpadkov. Enaka količina se jih je tudi uvozila.

Pred 15 leti (2003) se je številka uvoza in izvoza odpadkov gibala okrog 200.000 ton. Uvoz je nato strmo naraščal in že leta 2007 znašal okrog milijon ton, izvoz je rasel nekoliko počasneje in številko milijon presegl lansko leto. V Sloveniji smo v minulih 15 letih letno v povprečju pridelali med pet in šest milijonov ton odpadkov. Rekordna leta so bila 2006–2009 (tudi do 6,8 milijona ton letno). Je pa to bil čas, ko je Slovenija beležila visoko gospodarsko rast. Lani je v državi nastalo milijon ton komunalnih odpadkov, vseh nastalih odpadkov je bilo dobrih šest milijonov ton. To pomeni, da je bilo za pet milijonov ton kosovnih, gradbenih,

Koliko komunalnih odpadkov nastane v občinah Spodnjega Podravja

Občina	Odpadki (t)	*Na prebivalca (kg)
Zavrč	463	261
Cirkulane	614	264
Sv. Tomaž	554	275
Destriak	774	303
Juršinci	738	310
Žetale	423	326
Podlehnik	617	330
Videm	1.840	332
Sv. Andraž	391	338
Majšperk	1.425	354
Središče ob Dravi	707	357
Ormož	4.412	364
Gorišnica	1.471	365
Domava	1.066	369
Markovci	1.501	375
Trnovska vas	534	391
Hajdina	1.527	407
Kidričevo	2.967	460
Ptuj	12.670	547

Vir: SURS, prikazane so količine za leto 2017

*Preračun na prebivalca je približen, saj komunalnih odpadkov ne ustvarjajo samo gospodinjstva, temveč tudi gospodarstvo. Zato v okoljih, kjer je več gospodarstva, nastaja tudi več komunalnih odpadkov.

industrijskih, nevarnih in drugih odpadkov. Podatki so povzeti po Statističnem uradu RS (SURS).

Čez 30 let v oceanih več plastike kot rib

„Posledice današnjih navad, ko plastično embalažo enkrat uporabimo, nato pa zavržemo, je mogoče videti na obalah in v oceanih po vsem svetu. Plastični odpadki čedalje bolj onesnažujejo oceane, v njih pa bo po nekaterih ocenah do leta 2050 več plastike kakor rib. Plastika ne onesnažuje zgolj obale, temveč ogroža tudi morske živali, ki se ujamejo v večje kose plastike, manjše pa pogosto zamenjajo za hrano. Če zaužijejo plastične delce, pogosto ne morejo več prebavljati običajne hrane, v njihov organizem lahko zaidejo strupena kemična onesnaže-

vala. Ljudje plastiko zaužijejo prek prehranske verige. Kako to vpliva na njihovo zdravje, še ni znano. Na ravni EU se predlaga popolna prepoved plastičnih proizvodov za enkratno uporabo, za katere so že na voljo nadomestni proizvodi iz drugih materialov. Sem sodijo vatirane paličke, jedilni pribor, krožniki, slamice, metalne palčke za pijače in palčke za balone. Poslanci so na seznam dodali tudi proizvode iz oksorazgradljive plastike in posode za hitro prehrano iz polistirena. Cilj je, da se do leta 2025 za 25 odstotkov zmanjša uporaba posode za hrano ter za 50 odstotkov uporaba cigaretnih filtrov, ki vsebujejo plastiko. Prav tako naj bi se do leta 2025 zbiralo plastenke za pijače (prek shem za vračilo kavicije),“ med drugim navajajo v Evropskem parlamentu.

Mojca Zemljarič

Foto: Črtomir Goznik

Med 17. in 25. oktobrom je potekal evropski teden zmanjševanja odpadkov. V Evropski uniji se vsako leto proizvede več kot 2,5 milijarde ton odpadkov.